

ارتقای حقوق بشر: تمرکز بر تحریم‌های ماگنیتسکی

فریبا علیکرمی*

دکترای روابط بین الملل دانشگاه تهران؛ پژوهشگر پسادکتری مؤسسه تحصیلات تکمیلی ژنو (IHEID)، ژنو، سوئیس.

چکیده	مشخصات مقاله
از زمان تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸م، حفاظت و حراست از حقوق بشر به استناداردهای رفتاری دولت‌ها در قبال شهروندانشان، همچنین به معیاری برای شکل‌دهی روابط خارجی تبدیل شده است. این تغییر سبب شده است ابزارهای دیپلماتیکی تشویقی و قهری، از جمله تحریم‌های بین‌المللی، فعال شود. تحریم‌های جهانی ماگنیتسکی در سال ۲۰۱۶م معرفی شد و یکی از مهم‌ترین صورت‌های تحریم‌های حقوق بشری است. در این مقاله، نشان داده شده است که این تحریم‌ها، بیش از آنکه محدودیت‌هایی برای کلیت کشور باشد، افراد و نهادها را هدف قرار می‌دهد. بر این تحریم‌ها انتقادهایی وارد است و خالی از اشکال نیست، اما شکل‌گیری آن اهمیت فزاینده حقوق بشر را برجسته می‌کند و نسل جدیدی از تحریم‌ها را با پیامدهای قلیل توجه برای حقوق بین‌الملل، حقوق بشر، همچنین روابط بین‌الملل به دنبال دارد. در این راستا، با استفاده از روش تحلیل محتوا، زمینه‌های شکل‌گیری تحریم‌های ماگنیتسکی، در کنار پیامدهای این تحریم‌ها بر کشورهای هدف و انتقادهای مربوط به آن‌ها به لحاظ حقوقی بررسی شده است.	مقاله کوتاه موضوع: بین‌الملل حوزه موضوعی: حقوق بشر تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۴ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۴ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۲۱
	واژگان کلیدی: اعلامیه جهانی حقوق بشر، تحریم‌ها، تحریم‌های هدفمند، تحریم‌های ماگنیتسکی، حقوق بشر.

ارجاع به این مقاله: علیکرمی ف. (۱۴۰۴). «ارتقای حقوق بشر: تمرکز بر تحریم‌های ماگنیتسکی». *مطالعات کشورها*. ۳(۲): ۴۲۹-۴۴۰. doi: <https://doi.org/10.22059/jcountst.2025.389805.1238>

وبگاه: <https://jcountst.ut.ac.ir> | رایانامه: jcountst@ut.ac.ir
 شاپای الکترونیکی: ۹۱۹۳-۲۹۸۰ | ناشر: دانشگاه تهران

۱. مقدمه

حقوق بشر حقوق بنیادینی محسوب می‌شود که به تمامی افراد تعلق دارد. این حقوق آزادی‌های شخصی، حق حیات، برابری، عدم تبعیض و دسترسی به عدالت را شامل می‌شود. پس از جنگ جهانی دوم و تأسیس سازمان ملل متحد، جامعه جهانی به ضرورت وجود استانداردهای بین‌المللی برای حفاظت از حقوق بشر پی برد. این امر به تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر (UDHR)^۱ در سال ۱۹۴۸ م منجر شد که نه تنها در آن اصول اساسی حقوق بشر تعریف شده است، بلکه زمینه برای وضع قوانین و تأسیس نهادهای بین‌المللی در این حوزه فراهم شد. حرکت مهم بعدی در دهه ۱۹۷۰ م شکل گرفت، زمانی که حقوق بشر جایگزینی برای «آرمان‌شهر» مطرح شد و امکان پیگیری جهانی بهتر را بدون گرفتارشدن در رقابت‌های تقابلی دوران جنگ سرد فراهم کرد (Eckes, 2020: 25).

تحریم‌های ماگنیتسکی دولت ایالات متحده در سال ۲۰۱۲ م وضع شد. سپس، در سال ۲۰۱۶ م به تحریم‌های جهانی ماگنیتسکی بدل شد و حوزه جدیدی از اهمیت حقوق بشر را نمایان کرد که با چالش‌هایی همراه بود؛ چالش‌هایی که از آغاز اجرای این تحریم‌ها مطرح بوده است. برخی معتقدند که اهمیت نمادین پرونده ماگنیتسکی، به‌ویژه در ارتباط با قانون اولیه در سال ۲۰۱۲ م، استفاده از این نام برای این قبیل موارد توجیه می‌کند. در مقابل، دیگران نگرانی‌هایی را مطرح می‌کنند مبنی بر اینکه چگونه سیاست خارجی ایالات متحده و منافع جغرافیای سیاسی (ژئوپلیتیکی) ممکن است با این قانون در هم آمیخته شود، به طوری که این تحریم‌ها علیه دشمنان استفاده شود یا این تصور نادرست پدید آید که این نوع تحریم‌ها به‌طور خاص روسیه را هدف قرار می‌دهد، در حالی که کاربردی جهانی دارد (Weber, 2021: 21).

۲. روش تحقیق

از آنجاکه پژوهش حاضر بر فهم تحریم‌های ماگنیتسکی متمرکز است، روش استفاده‌شده روش تحلیل محتوا برای فهم و تحلیل این تحریم‌ها، با بررسی قوانین ماگنیتسکی و زمینه‌های شکل‌گیری آن است، این روش این امکان را می‌دهد تا بتوان قوانین و سیاست‌های مربوط به این تحریم‌ها را تحلیل و بررسی کرد. همچنین بتوان با استفاده از متون موجود کارایی و انتقادهای مرتبط به آن را

1. Universal Declaration of Human Rights

شناسایی کرد. در نهایت، امکان شناسایی الگو و روندهای مرتبط با تحولات در زمینه پیشبرد حقوق بشر در روابط بین‌الملل و همچنین هوشمندتر شدن تحریم‌های حقوق بشری را ممکن می‌سازد.

۳. بحث

۱.۳. نقش حقوق بشر در روابط بین‌الملل

یکی از نخستین اقدام‌های سازمان ملل متحد، تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر (UDHR) در پاریس در ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸م، طی صد و هشتاد و سومین نشست عمومی مجمع عمومی بود. به دنبال تصویب این اعلامیه، چندین نهاد بین‌المللی با هدف حمایت و ترویج حقوق مندرج در آن تأسیس شد. یکی از این نهادها دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (OHCHR)^۱ است که در حمایت از حقوق بشر نقش مهمی ایفا می‌کند. OHCHR همچنین، مأموریت‌هایی دارد و به برقراری صلح پایدار در کشورهای مختلف کمک و به‌طور منظم شرایط حقوق بشر را در سطح جهانی رصد می‌کند.

علاوه بر OHCHR، نهادهای معاهده‌ای خاصی نیز برای نظارت بر پای‌بندی به معاهدات کلیدی حقوق بشر بین‌المللی وجود دارند. این نهادها کارشناسان مستقلی هستند و بر میزان پای‌بندی کشورهای عضو بر تعهدات خود نظارت می‌کنند. شورای حقوق بشر نیز یکی دیگر از نهادهای مهمی است که سازمان ملل برای رسیدگی به نقض حقوق بشر و تسهیل گفتگو میان کشورهای عضو درباره چنین مواردی تأسیس کرده است. شورای امنیت سازمان ملل نیز به وضعیت‌های حقوق بشری می‌پردازد، به‌ویژه زمانی که این مسائل بر ثبات جهانی تأثیرگذار باشند.

شورای امنیت سازمان ملل طبق منشور خود اختیار دارد در موارد نقض شدید حقوق بشر «دستور آتش‌بس صادر کند یا ناظران نظامی یا نیروهای حفظ صلح اعزام کند.» این نقض‌ها ممکن است شامل موارد زیر باشد: نسل‌کشی، پاکسازی قومی و گرسنگی گسترده. اگر تلاش‌های حفظ صلح شکست بخورد، شورای امنیت می‌تواند «تحریم‌های اقتصادی، ممنوعیت‌های تسلیحاتی و مجازات» را برای اعمال فشار بیشتر بر ناقضان حقوق بشر اعمال کند (Gomes-Abreu, 2021: 183).

1. United Nations High Commissioner for Human Rights

اتحادیه اروپا، ایالات متحده، و به‌تازگی بریتانیا و کلمادا، به‌طور فزاینده‌ای، از تحریم همچون ابزاری برای اجرای حقوق بشر استفاده کرده‌اند (Prendergast, 2019: 4).

در میان نهادهای اتحادیه اروپا، پارلمان اروپا یکی از مدافعان اصلی حقوق بشر در سیاست خارجی شناخته می‌شود. این نهاد اغلب یکی از صریح‌ترین نهادهای اتحادیه اروپا در درخواست تحریم در واکنش به نقض حقوق بشر بوده است. به‌طور مثال، در اواخر دهه ۱۹۸۰م، پارلمان اروپا نقض حقوق بشر را با تأیید نکردن پروتکل‌های مالی مرتبط با توافقنامه‌ها با ترکیه و اسرائیل محکوم کرد. اتحادیه اروپا همچنین، تحریم‌هایی را اعمال می‌کند که به تحریم‌های «خودمختار» معروف است. این تحریم‌ها زمانی اعمال می‌شود که شورای امنیت سازمان ملل نتواند به توافق برسد. در ۲۵ سال گذشته، تقریباً دوسوم انواع تحریم خودمختار اتحادیه اروپا به‌منظور حمایت از حقوق بشر و دموکراسی وضع شده است (Portela, 2018: 13).

به‌همین ترتیب، ایالات متحده از ابزارهای مختلفی برای پیشبرد حقوق بشر استفاده می‌کند، از جمله دیپلماسی دوجانبه، تعامل چندجانبه، کمک‌های خارجی، گزارش‌دهی و تحریم‌های اقتصادی. ایالات متحده متعهد است از دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (OHCHR) حمایت کند و یکی از بزرگ‌ترین اهداکنندگان به این سازمان محسوب می‌شود. در سال ۲۰۱۵م، ایالات متحده مبلغ ۵/۵ میلیون دلار به OHCHR اختصاص داد و تلاش‌های خود را برای رسیدگی به نقض حقوق بشر در سطح جهانی ادامه داد (US Department of State, 2016). علاوه بر این، ایالات متحده از قطعنامه‌های سازمان ملل درباره تجارت و حقوق بشر حمایت می‌کند و برنامه اقدام ملی برای تشویق شیوه‌های مسئولانه تجاری را در دست اجرا دارد. در حوزه تحریم‌ها، تعداد تحریم‌های ایالات متحده در چارچوب حقوق بشر و فساد در دوران دولت نخست ترامپ افزایش قابل توجهی داشته است. بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱م، دولت ایالات متحده تعداد بی‌سابقه‌ای تحریم را با توسل به حقوق بشر و فساد اعمال کرد که به‌طور متوسط حدود ۲۳۰ مورد در سال و بیشتر متوجه سوریه، ونزوئلا و ایران بود. بر اساس آمار سال ۲۰۲۱م، سوریه در رتبه نخست کشورهای قرار دارد که با تحریم‌های مرتبط با حقوق بشر و فساد مواجه شد، با بیش از ۶۴۰ دست اقدام از این نوع (Bartlett & Ophel, 2021).

۲.۳. چالش‌های حمایت از حقوق بشر

با وجود تلاش‌های مداوم برای حمایت از حقوق بشر و اطمینان از عدم نقض آن طی سالیان، نگرانی‌ها و انتقادهای درباره‌ی رویکرد و کارایی تلاش‌های حقوق بشری همچنان باقی است. یکی از مسائل مهم این است که نهادهای مختلف سازمان ملل متحد که برای نظارت بر نقض حقوق بشر طراحی شده‌اند، برای اعمال مجازات علیه فساد دولتی هیچ‌گونه اختیاری ندارند. این نداشتن اختیار سبب می‌شود نقض حقوق بشر بدون نظارت ادامه یابد. علاوه بر این، به جز اقدام‌های شورای امنیت سازمان ملل، این نهادها ظرفیت مداخله در موقعیت‌های نقض حقوق بشر را ندارند. اختیارات دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (OHCHR) محدود به توانایی آن در «گزارش‌دهی» درباره‌ی نقض حقوق بشر است. در نتیجه، انتقادهایی مطرح شده است مبنی بر اینکه نقش سازمان ملل در نهادهای معاهده‌ای حقوق بشر در رسیدگی به این نقض‌ها بی‌اثر است، همان‌طور که کارشناسان منصوب‌شده در نظارت بر رعایت آن هیچ قدرت صریحی برای اجرای پای‌بندی ندارند. این انتقادهای ویژه درباره‌ی وضعیت‌های اخیر در لیبی، ونزوئلا، میانمار، یمن و سوریه بروز بیشتری یافته است (Gomes-Abreum, 2021: 184).

از سوی دیگر، بررسی کارایی تحریم‌ها نشان می‌دهد که تحریم‌های اقتصادی اعمال‌شده علیه کشورها، تنها ۳۴ درصد مواقع در دستیابی به اهداف اعلام‌شده موفق عمل کرده است. تحریم‌های اعمال‌شده بر عراق بین سال‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۳ باعث شد قیمت کالاهای اساسی تا ۱۰۰۰ درصد افزایش یابد. بوتروس بوتروس-غالی، دبیرکل پیشین سازمان ملل متحد، این سؤال مهم را مطرح کرد: «آیا رنجی که بر گروه‌های آسیب‌پذیر در کشورهای هدف تحمیل می‌شود، ابزار مشروعی برای فشار بر رهبران سیاسی است، آن‌هم در شرایطی که به نظر می‌رسد این فشار تأثیری بر رفتار آن‌ها نخواهد داشت؟» (Portela, 2018: 8). در پاسخ به نگرانی‌ها درباره‌ی مشروعیت تحریم‌ها، بیان شده است که هر نوع تحریمی در آینده باید به گونه‌ای طراحی شود که بر بخش‌های آسیب‌پذیر در کشورهای هدف آثار منفی غیرمستقیم و حداقلی داشته باشد. از آن زمان، تمرکز به سمت اجرای تحریم‌های هدفمند و هوشمند تغییر کرده است. تحریم‌های هدفمند به گونه‌ای طراحی می‌شود که دقیق‌تر باشد و مستقیم‌افزادی هدف قرار گیرند که حقوق بشر را نقض می‌کنند، بی‌آنکه بر جمعیت‌های غیرنظامی کل

کشور تأثیر بگذارد (Dillard, 2022: 5). ظهور این تحریم‌ها لایه جدیدی می‌افزاید به آنچه اساساً سیستم پاسخ چندلایه دولتی در برابر جرم محسوب می‌شود، زیرا این تحریم‌ها معمولاً بر اساس استانداردهای شواهد قابل‌قبولی مانند «شواهد معتبر» یا «دلایل معقول برای ظن» استوار است (Moiseienko, 2024: 17).

یکی دیگر از تفاوت‌های اساسی بین تحریم‌های جامع و هدفمند این است که تحریم‌های هدفمند به بازیگران غیردولتی یا افراد معطوف است، که نوآوری مهمی در مقایسه با دیدگاه‌های سنتی است (Biersteker et al., 2016; Portela, 2018: 26). در مطالعه‌ای در سال ۱۹۹۰م، کارایی تحریم‌های مالی هدفمند، در مقایسه با تحریم‌های تجاری جامع بررسی و اعلام شد تحریم‌های مالی هدفمند ۴۱ درصد اوقات اهداف سیاست خارجی را محقق کرده است، درحالی‌که تحریم‌های جامع تنها ۲۴ درصد با موفقیت همراه بوده است (Gomes-Abreu, 2021: 187).

۳.۳. تحریم‌های ماگنیتسکی: افزایش حمایت از حقوق بشر در روابط بین‌الملل

تحریم‌های ماگنیتسکی پیشرفتی مهم در حوزه تحریم‌های هدفمند است که به‌منظور تقویت اجرای حفاظت از حقوق بشر طراحی شده است. این تحریم‌ها را نخستین‌بار ایالات متحده در سال ۲۰۱۲م تصویب کرد. قانون ماگنیتسکی ایجاب می‌کرد که رئیس‌جمهور فهرستی از افرادی را که مسئول بازداشت، سوءاستفاده یا مرگ سرگئی ماگنیتسکی بودند، به‌کنگره بدهد. فاش‌شدن طرح کلاهبرداری ۲۳۰ میلیون دلاری مقام‌های اجرای قانون و مالیات روسیه علیه کارفرمای او، سرمایه‌گذار بریتانیایی-آمریکایی بیل براودر، به دستگیری ماگنیتسکی و مرگ او در بازداشت پس از ضرب و شتم به‌دست نگهبانان و نرساندن خدمات درمانی انجامید (Moiseienko, 2024: 25). پس از این حادثه، افرادی که در فهرست رئیس‌جمهور شناسایی شده بودند، از دریافت ویزای ایالات متحده محروم شدند و وزیر امور خارجه دسترسی آن‌ها را لغو کرد.

در سال ۲۰۱۶م، با توجه به موفقیت اولیه قانون ماگنیتسکی، رئیس‌جمهور اوباما نسخه بسط‌یافته‌ای به نام «قانون جهانی ماگنیتسکی» را امضا کرد. این قانون امکان اعمال تحریم‌ها علیه افرادی خارج از روسیه و مولداوی را فراهم می‌آورد؛ به این معنا که هر کسی مسئول نقض حقوق بشر یا فساد دولتی شناخته شود، تحریم خواهد شد (Gomes-Abreu, 2021: 179). نخستین دور از تعیین‌ها در دسامبر ۲۰۱۷م اعلام شد و اثربخشی این ابزار در مبارزه با فساد را با هدف قراردادن رؤسای سابق دولت‌ها نشان داد (Prendergast, 2019: 4). در سال

۲۰۱۷م، رئیس‌جمهور دونالد ترامپ دستور اجرایی ۱۳۸۱۸ را تحت قانون وضعیت اضطراری ملی (NEA)^۱ و قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی (IEEPA)^۲ را امضا کرد که توانایی او را برای اعمال تحریم‌های جهانی ماگنیتسکی با حذف نیاز به «فساد قابل توجه» تقویت کرد (Moiseienko, 2024: 21).

ماهیت منحصر به فرد و بازدارنده قوانین ماگنیتسکی از تولنایی آن برای مسدود کردن دارایی‌ها و محدود کردن دسترسی به بازارهای مالی ناشی می‌شود. بسیاری از قانونگذاران، هم قانون سرگئی ماگنیتسکی و هم نسخه جهانی آن را ابزارهایی برای تحمیل مسئولیت به مجرمان خارجی می‌بینند، به ویژه زمانی که دولت‌های مربوط قادر یا مایل به اقدام نباشند. کانادا، بریتانیا و اتحادیه اروپا نیز انواع تحریمی مشابهی را بر اساس چارچوب جهانی ماگنیتسکی وضع کرده‌اند و دیگر حوزه‌های قضایی مانند استرالیا و ژاپن نیز در حال بررسی اقدام‌های مشابهی هستند (Weber, 2021: 18). نمونه‌های قابل توجهی از تحریم‌های اولیه ماگنیتسکی عبارت است از تعیین تحریم‌ها علیه ۲۵ تبعه روسی درگیر در بذرقتاری با و مرگ سرگئی ماگنیتسکی؛ ۲۰ شهروند سعودی دخیل در قتل روزنامه‌نگار، جمال خاشقجی؛ دو ژنرال بلندپایه نظامی از میانمار؛ و دو سازمان درگیر در کار اجباری، شکنجه و قتل در کره شمالی. تا ژوئیه ۲۰۲۰م، افراد و نهادهای بیشتری تحت رژیم‌های جهانی حقوق بشر مرتبط با مسائل چچن، سین‌جیانگ در چین، میانمار، بلاروس، همچنین مقام‌های سابق گامبیا، پاکستان، ونزوئلا و اوکراین تحریم شدند (Newson, 2021).

۴.۳. رویه تحریم‌های ماگنیتسکی

تحریم‌های اقتصادی مجاز شمرده شده با استفاده از قانون جهانی ماگنیتسکی و دستور اجرایی ۱۳۸۱۸، با اختیارات قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی (IEEPA) هم‌راستاست و شباهت‌هایی به دیگر برنامه‌های تحریمی هدفمند دارد که پیشتر دفتر کنترل دارایی‌های خارجی (OFAC)^۳ اعمال می‌کند (Weber, 2021: 4). هدف اصلی این تحریم‌ها ارتقای مسئولیت‌پذیری در قبال نقض حقوق بشر است. با اعمال این تحریم‌ها، جامعه بین‌المللی پیام روشنی ارسال می‌کند: نقض حقوق بشر بدون مجازات نخواهد ماند (Eckes, 2022: 255).

1. National Emergency Act
2. International Emergency Economic Powers Act
3. Office of Foreign Assets Control

در اصل، این تحریم‌ها ابزاری قانونی عمل می‌کند و می‌توان مرتکبان را هدف قرار داد، بی‌آنکه جمعیت گسترده احتمالی تحت تأثیر قرار بگیرند و مجازات شوند. وزیر امور خارجه، هنگام بررسی اینکه آیا بر فرد نوع تحریم‌های جهانی حقوق بشر اعمال شود، باید «دلایل معقول» داشته باشد برای مضمون بودن به اینکه این فرد در نقض حقوق بشر دخیل است (Newson, 2021). در واقع، با تحریم‌های ماگنیتسکی در عمل، «مرگ مدنی» برای نقض‌کنندگان حقوق بشر در کشور میزبان اعمال می‌شود. هر کسی که تحت این قوانین قرار گیرد، در «نظام بررسی جهانی» قرار می‌گیرد و در عمل از شرکت در فعالیت‌های مالی بین‌المللی منع می‌شود (Gomes-Abreu, 2021: 189). این قانون دو نوع محدودیت را مجاز می‌سازد: ۱. تحریم‌های اقتصادی (مسدود کردن دارایی‌ها و ممنوعیت معامله) که هر دارایی موجود در حوزه قضایی ایالات متحده مسدود می‌شود و افراد یا نهادهای ایالات متحده اجازه ندارند با این افراد معامله‌ای داشته باشند؛ و ۲. محدودیت‌های صدور ویزا که جلوی ورود این افراد را به ایالات متحده می‌گیرد و هرگونه ویزای صادرشده قبلی لغو می‌شود.

این قانون به ایالات متحده اجازه می‌دهد تا تحریم‌هایی را علیه نقض‌کنندگان حقوق بشر یا افرادی اعمال کند که در فساد دخیل هستند، به‌ویژه در کشورهایی که روابط دوجانبه در آن برقرار است. این انعطاف‌پذیری، به‌ویژه زمانی مفید است که تمایلی به ایجاد تحریم‌های خاص کشور وجود نداشته باشد که ممکن است کل کشور را به‌طور گسترده تحت تأثیر قرار دهد. به‌طور مثال، ایالات متحده از قانون جهانی ماگنیتسکی برای تعیین افراد از برخی متحدان دموکراتیک یا کشورهای با روابط مثبت مانند بلغارستان، اسرائیل، لتونی و آفریقای جنوبی استفاده کرده است (Weber, 2021: 18).

از سال ۲۰۰۹م، ایالات متحده در مجموع، ۶۳۵ فرد و نهاد را، به‌دلیل نقض حقوق بشر و فساد، تعیین کرده است که ۳۹ درصد از این تعیین‌ها تحت قانون جهانی ماگنیتسکی انجام شده است. در مقابل، ۱،۷۹۱ فرد و نهاد (۱۴ درصد تحت قانون جهانی ماگنیتسکی) تحت تعاریف وسیع‌تر هدف قرار گرفته‌اند (Bartlett & Ophel, 2021).

۵.۳. پیامدها و نگرانی‌های تحریم‌های ماگنیتسکی

در حالی که اهداف قانون جهانی ماگنیتسکی اغلب به هم مرتبط و از یکدیگر حمایت می‌کنند، مواردی وجود دارد که این اهداف ممکن است با یکدیگر هم‌راستا نباشد. به‌طور مثال، تحریم‌ها علیه افرادی که در نظام مالی بین‌المللی مشارکت

ندارند یا به ایالات متحده سفر نمی‌کنند، احتمالاً تأثیر زیادی بر رفتار آنها نخواهد داشت و نقض حقوق بشر یا فساد را متوقف یا مختل نمی‌کند. نگرانی دیگر تسلط سیاست خارجی بر این تحریم‌هاست، به‌ویژه زمانی که به‌نظر می‌رسد ایالات متحده از تحریم افراد به‌دلیل نگرانی از روابط دوجانبه با کشورهای خاص خودداری می‌کند. به‌طور مثال، ایالات متحده از تحریم ولیعهد محمد بن سلمان به‌منظور جلوگیری از تضعیف روابط با عربستان سعودی اجتناب کرد، چراکه این اقدام بر همکاری‌های دیپلماتیکی و امنیتی در مسائلی مختلف تأثیر منفی می‌گذاشت. وزارت امور خارجه ایالات متحده اعلام کرد: «عربستان سعودی کشوری بسیار تأثیرگذار در جهان عرب و فراتر از آن است. آنچه در عربستان سعودی اتفاق می‌افتد، پیامدهای عمیقی دارد که فراتر از مرزهای آن گسترش می‌یابد» (Weber, 2021: 27).

علاوه بر این، اقدام‌های یک‌جانبه کشورهای مختلف علیه یکدیگر به چالش‌هایی در دیپلماسی اجباری و کاهش پای‌بندی بین‌المللی منجر می‌شود (Gomes-Abreu, 2021: 193). این امر سؤال‌هایی را درباره مشروعیت کشورهای اتخاذکننده نقش «پلیس اخلاقی» مطرح می‌کند. چنین انتقادهایی اغلب از جانب کشورهای مطرح می‌شود که تحت قانون ماگنیتسکی تحریم شده‌اند و در بیشتر کشورهای جنوب جهانی این امر بحثی جنجالی شده است. این امر باعث می‌شود که کشورهای جنوب جهانی تلاش کنند تا با تحریم‌های ماگنیتسکی از طریق دیپلماسی چندجانبه و همکاری با یکدیگر مقابله کنند.

همچنین، تحریم‌های انتخابی تلاش‌های جهانی را برای تأکید بر اهمیت تمام حقوق بشر تضعیف می‌کند. سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا فردی می‌تواند تحت انواع تحریمی مختلف قرار گیرد؟ از نظر قانونی این امر ممکن است؛ با این حال، اگر مجموعه‌ای از تحریم‌ها لغو شود، نگرانی‌هایی پدید می‌آید درباره اینکه آیا این امر بر اعتبار سایر تحریم‌ها تأثیر می‌گذارد. این اقدام‌ها خود مفهوم حقوق بشر را تضعیف می‌کند. در حالی که به حقوق بشر اغلب همچون ادعای اخلاقی جهانی نگریسته می‌شود، ممکن است به‌دست قدرت‌های سیاسی محدود شود و ذاتاً انتخابی شود. این افراد ارزش‌های سیاسی خاصی را منعکس می‌کنند که رسمی شده است و از تهدید اجرای آن حمایت می‌کنند (Eckes, 2020: 26). با توجه به اینکه تحریم‌های ماگنیتسکی نسبتاً جدید است، ممکن است وسوسه‌انگیز باشد که ادعا شود تردیدهایی در این باره وجود دارد که آیا افرادی که

بخشی از این «مجموعهٔ خلافکاران» فهرست شده‌اند، باید اصلاً فهرست می‌شدند یا نمی‌شدند، حتی اگر استانداردهای بالاتری از شواهد اعمال شده باشد. با گسترش فهرست‌های تحریمی، نیاز به تدابیر حفاظتی در برابر فهرستگذاری‌های نادرست به‌طور فزاینده‌ای حیاتی می‌شود. به‌طور مثال، یک دانشجوی دکترا از مالزی به اشتباه در فهرست «ممنوعیت پرواز» ایالات متحده قرار گرفت و هیچ‌گاه نتوانست دوباره به ایالات متحده وارد شود (Moiseienko, 2024: 34).

در نهایت، همچنین، این ادعا مطرح است که این تحریم‌ها به‌طور کامل از آسیب به جمعیت‌های آسیب‌دیده جلوگیری نمی‌کند، همان‌طور که موارد اخیر دربارهٔ ایران و سوریه نشان داد (Moret, 2015; Walker, 2016).

۴. نتیجه‌گیری

تحریم‌های ماگنیتسکی را می‌توان نقطه‌ای مهم در حمایت بین‌المللی از حقوق بشر دانست که حوزهٔ روابط بین‌الملل و سیاست‌های خارجی کشورهای مختلف را شامل می‌شود. این تحریم‌ها را نخست در سال ۲۰۱۲م، ایالات متحده علیه ناقضان و عاملان مرگ آقای ماگنیتسکی اعمال کرد؛ در واقع، ادامهٔ مسیری است که به اصلاح و تکمیل اقدام‌های قبلی، از جمله تحریم‌های جامع، پرداخته شده است. این تحریم‌ها به‌طور مؤثر به دولت‌ها این اختیار را می‌دهد که افراد و سازمان‌ها را به‌طور خاص هدف قرار دهند، که نه تنها گامی تکاملی در حفاظت از حقوق بشر است، بلکه پیشرفتی در اجرای تحریم‌ها نیز محسوب می‌شود. این امر، به‌ویژه از آن جهت اهمیت دارد که یکی از نگرانی‌های اصلی در متون تحریم‌هاست برای کاهش پیامدهای منفی تحریم‌ها بر جمعیت‌های غیرنظامی.

با این حال، تحریم‌های ماگنیتسکی به‌دور از انتقاد نیست. یکی از نگرانی‌های اصلی پیرامون این تحریم‌ها، تأثیر منافع ایالات متحده و جهت‌گیری‌های سیاست خارجی آن بر اعمال این تحریم‌هاست که ممکن است آن را انتخابی و با انگیزه‌های سیاسی بسازد. این مسئله، به‌ویژه با توجه به اینکه قدرت اعمال این تحریم‌ها بیشتر در دست کشورهای غربی است، اهمیت دارد و نگرانی کشورهای جنوب جهانی را دربارهٔ اعمال تحریم‌های پیچیده به‌دنبال داشته است. همچنین، محدودیت‌های موجود در فرایندهای قانونی ممکن است مانع از دستیابی به عدالت برای کسانی شود که به اشتباه تحت تأثیر این تحریم‌ها قرار می‌گیرند.

در مجموع، شکل‌گیری و اجرای این تحریم‌ها شاخصی مهم از اهمیت روزافزون حقوق بشر در روابط بین‌الملل در نظر گرفته می‌شود. در عین حال، این احتمال وجود دارد که

مسیرهای پیچیده‌تر و سخت‌گیرانه‌تری در ادامه تحریم‌های ماگنیتسکی ظهور کند که نگرانی‌ها را در میان کشورهای جنوب جهانی، به‌ویژه در کشورهای هدف چنین تحریم‌هایی از جمله ایران، بیشتر کند.

تعارض منافع

این مقاله مشمول هیچ گونه تعارض منافع نیست.

اصول اخلاقی

نویسنده در انتشار این مقاله، به‌طور کامل از اخلاق نشر، از جمله سرقت ادبی، سوءرفتار، جعل داده‌ها یا ارسال و انتشار دوگانه پرهیز داشته است؛ منفعت تجاری در این راستا وجود ندارد. این مقاله حاصل تحقیقات خود نویسنده است و اصالت محتوای آن را اعلام داشته است. تألیف این مقاله به هوش مصنوعی داده نشده است.

دسترسی به داده‌ها

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مقاله، با نویسنده مکاتبه فرمایید.

References

- Bartlett J, Ophel M. (2021). "Sanctions by the numbers: Spotlight on human rights and corruption". *Center for a New American Security*. <https://www.cnas.org/publications/reports/sanctions-by-the-numbers-human-rights>.
- Biersteker ThJ, Eckert SE, Tourinho M. (Eds.). (2016). "Targeted sanctions: The impacts and effectiveness of United Nations action". Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316460290>.
- Dillard J. (2022). *Targeted Sanctions Against Human Rights Violators: A Question of Efficacy*. Honors College Theses. <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/honors-theses/777>.
- Eckes Ch. (2022). "EU global human rights sanctions regime: Is the Genie out of the bottle?". *Journal of Contemporary European Studies*. 30(2): 255-269. <https://doi.org/10.1080/14782804.2021.1965556>.
- (2020). "EU human rights sanctions regime: Ambitions, Reality, and Risks". *Amsterdam Law School Legal Studies Research Paper*. No. 2020-64; *Amsterdam Centre for European Law and Governance Research Paper*. No. 2020-07.
- Gomes-Abreu A. (2021). "Are human rights violations finally bad for business? The impact of Magnitsky sanctions on policing human rights violations". *Journal of International Business and Law*. 20(2). <https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/jibl/vol20/iss2/6>.
- Moiseienko A. (2024). "Crime and Sanctions: Beyond sanctions as a foreign policy tool". *German Law Journal*. 25: 17-47. <https://doi.org/10.1017/glj.2023.103>.
- Moret E. (2015). "Humanitarian impacts of economic sanctions on Iran and Syria". *European Security*. 24(1): 1-21.
- Newson N. (2021). "Magnitsky sanctions in Focus". *Published Friday*. June 18.

- <https://lordslibrary.parliament.uk/magnitsky-sanctions/Portela>.
- Portela C. (2018). "Targeted sanctions against individuals on grounds of grave human rights violations: Impact, Trends and Prospects at EU level". *The European Parliament's Subcommittee of Human Rights (DROI)*.
- Prendergast J. (2019). "A new approach to support human rights and peace: Financial pressure". https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2020/09/a_new_approach_to_support_human_rights_and_peace_by_john_prendergast.pdf.
- U.S. Department of State. (2016). "Human rights". February 29 <https://2009-2017.state.gov/p/io/humanrights/index.htm>.
- Walker J. (2016). "Study on Humanitarian Impact of Syria-Related Unilateral Coercive Measures". UNESCWA, Beirut.
- Weber, M.A. (2021). "The global magnitsky human rights accountability act: Scope, implementation, and considerations for congress". *Congressional Research Service*. R46981. <https://crsreports.congress.gov>.